

Įstatymo projektą dėl Darbo kodekso 123 str. pakeitimo (Gegužės 1 d. kaip nedarbo dienos atsisakymo) teikiantiems Seimo nariams:

Emanueliui Zingeriui
Tomui Vytautui Raskevičiui
Valdui Rakučiui
Laurynui Kasčiūnui
Paulei Kuzmickienei
Žygimantui Pavilioniui

Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininkei
Ingai Ruginienei

Lietuvos profesinės sąjungos pirmininkei
Kristinai Krupavičienei

KREIPIMASIS

DĖL JŪSŲ INICIATYVOS TARPTAUTINĘ DARBO DIENĄ IŠBRAUKTI IŠ VALSTYBINIŲ ŠVENČIŲ SĄRAŠO

Vilnius

Gerbiami Seimo nariai,

Kreipiuosi į Jus dėl Jūsų įregistruoto pasiūlymo keisti Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo (Nr. XII-2603) 123 straipsnio pataisos, kuria jūs siūlote išbraukti Tarptautinę darbo dieną (Gegužės 1-ąją) iš šventinių dienų sąrašo.

Pirmiausia nesuprantama yra tai, kad jūsų iniciatyva iš pagrindinio dirbančiųjų pareigas ir teises aprašančio ir jas ginančio dokumento (Darbo kodekso) Jūs siūlote išbraukti būtent visų dirbančiųjų šventę. Toks siūlymas, švelniai tariant, atrodo ypač keistai.

Tarptautinė dirbančiųjų diena yra skirta paminėti ir pagerbti visų dirbančiųjų atliekamą darbą ir sunkias jų kasdienes pastangas bei priminti visuomenei ir darbdaviams apie būtinybę užtikrinti ir saugoti šias teises. Vadinas, siūlydami išbraukti Gegužės 1-ąją iš šventinių dienų sąrašo, Jūs iš esmės deklaruojate, kad visų dirbančiųjų pastangos, jų teisės į saugią darbo aplinką, jų teisė į poilsį ir pagarbą nėra svarbios valstybei. Maloniai atkreipiu Jūsų dėmesį, kad be pensininkų (kurių dalis taip pat dirba), pagal įvairias darbo santykių formas įvairius darbus dirba dauguma Lietuvos piliečių. Tad Jūs kėsinatės ir net galimai rodote nepagarbą toli gražu ne tik stereotipiškai suprantamai „gamyklų darbininkų“, o visų dirbančiųjų, kaip pavyzdžiui, vadybininkų, kurjerių, slaugytojų žurnalistų, kasininkų, pavežėjų, valstybės tarnautojų, programuotojų, projektų vadovų, apskaitininkų,

policininkų, vairuotojų ir daugybės kitų profesijų ir darbo sričių atstovų pastangoms pagerbti skirtą šventę.

Kalbant apie pagarbą dirbantiems ir jų teises, nepaprastai svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad situacija dėl Lietuvos dirbančiųjų teisių ir jų apsaugos Lietuvoje šiuo metu itin prasta. Štai Valstybinės darbo inspekcijos (toliau – VDI) duomenimis, per pastaruosius penkerius metus buvo gauti net 50 473 oficialūs darbuotojų skundai, t.y., vidutiniškai po 10095 skundus per metus. Nors veiklos ataskaitos už 2021 m. laikotarpį VDI dar nėra pateikusi, tačiau darbuotojų skundų ir paklausimų skaičiai šokiruoja – VDI kasdien telefonu, elektroniniu paštu ir net per socialinio tinklo paskyrą konsultuoja šimtus dirbančiųjų dėl galimų jų teisių pažeidimų.

Lietuvoje vis dar nepaprastai stiprus taip vadinamas *šešėlis*, o darbdaviai vis dar yra linkę žmones įdarbinti nelegaliai arba naudoti įvairias schemas tam, kad būtų išvengta mokesčių, – pavyzdžiui, dalį atlyginimų vairuotojams mokėdami dienpinigių ar kompensacijų forma. Darbdaviai dažnai primiršta to paties įstatymo, t.y. Darbo kodekso, kurį siūloma keisti, nuostatas ir piktnaudžiauja savo galia. Štai net šiuo metu yra bene dvi didelės įmonės, kurios ilgą laiką vengia pasirašyti kolektyvines darbo sutartis su savo darbuotojais. Tai „Achema“ ir „Vilniaus viešasis transportas“, kuris tokios privalomos sutarties pasirašymą, piktnaudžiaudamas teisės aktų nuostatomis ir savo procesinėmis teisėmis, sugeba atidėlioti jau beveik dvejus metus.

Galiausiai pandemija, ekstremalioji situacija ir nepaprastoji padėtis yra dar labiau suvaržiusi darbuotojų galimybes diskutuoti su darbdaviais ir kovoti už savo teises. Priminsiu, kad esant nepaprastajai padėčiai yra ribojami susirinkimai, o Darbo kodeksas draudžia streikus nepaprastosios padėties metu.

Ne mažiau svarbu žinoti ir šios pasaulinės šventės ištakas bei šventimo tradicijas, kurių Jūs, registruodami siūlymą, galimai nežinojote arba pamiršote. Labai svarbu pabrėžti, kad priešingai nei stereotipiškai interpretuojama, ši šventė neturi nieko bendra su sovietiniu režimu ir turi labai galias tradicijas. Ši diena šventine buvo paskelbta Prancūzijoje keleri metai po to, kai Jungtinių Amerikos Valstijų Čikagos mieste, reikalaudami 8 darbo valandų darbo dienos, policijos smurtą patyrė vietiniai darbininkai. Labai svarbu pabrėžti, kad ši diena buvo švenčiama ir Lietuvoje dar tarpukario metu (1919-1929 m.) ir tuomet vadinosi „Darbo žmonių ir tautų solidarumo šventė“, tad šios dienos minėjimo sąsaja su sovietų režimu neturi jokio realaus pagrindo.

Taip pat, būtina pabrėžti, kad Gegužės 1 yra vienintelė ne religinė ir ne valstybinė šventė. Ji yra būtina tam, kad būtų atkreiptas reikšmingas ir deramas dėmesys į šios srities svarbą tiek valdžiai, tiek visai visuomenei, raginant apmąstyti ir įsigilinti į savo teises ir teises visų, kuriuos turi ginti valstybės įstatymai. Ir ji svarbi ne tik darbo santykių prasme, bet ir kitomis individo teisių užtikrinimo prasmėmis, kaip pavyzdžiui, darbo santykių ryšys su asmeniniu gyvenimu ir kt. Svarbu atminti ir prisiminti, kad žmonės yra valstybės pagrindas, todėl tinkamai užtikrinamos jų teisės ir tinkamai sudarytos galimybės jas ginti yra vienas svarbiausių valstybės prioritetų.

Be to, ši šventė yra švenčiama visame pasaulyje. Štai Europoje gegužės 1-oji paskelbta nedarbo diena Albanijoje, Austrijoje, Belgijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Bulgarijoje, Kroatijoje, Kipre, Čekijoje, Estijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Vengrijoje, Islandijoje, Airijoje, Italijoje, Latvijoje, Maltoje, Juodkalnijoje, Norvegijoje, Rumunijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Ispanijoje, Ukrainoje, Jungtinėje Karalystėje. Likusiose šalyse žmonės gali nedirbti arba turi sutrumpintą darbo dieną (pavyzdžiui, Danijoje) arba patys gali rinktis švęsti šią dieną nedirbant ar ne (pavyzdžiui, Graikijoje). Taigi, atsižvelgiant į tai, kad visos Europos šalys vienaip ar kitaip pažymi šią dieną, o

dauguma jų yra ją paskelbę nedarbo diena, tampa visiškai nesuprantami Jūsų ir Jūsų teikiamo pasiūlymo atsisakyti švęsti Gegužės 1-ąją Lietuvoje logika ir motyvai.

Galų gale, užuot šventus Gegužės 1-iają, Jūs siūlote minėti ir nedarbo diena skelbti gegužės 3-ąją – 1791 m. pirmosios rašytinės konstitucijos Europoje dieną. Savaiame suprantama, kad pirmoji rašytinė konstitucija Europoje yra nepaprastai svarbi teisės istorijos požiūriu. Priimdamos ją, Lietuva kartu su Lenkija be jokios abejonės paliko ryškią žymę Europos teisėkūros istorijoje, nes šiuo dokumentu buvo įtvirtintas teisės viršenybės principas, o ir šiandien Gegužės 3-iosios konstitucija jis vis dar laikoma paveldu, iš kurio kilo visų demokratinių valstybių santvarkos.

Vis dėlto, vien dėl kalendorinių datų artimumo, būtų neteisinga sumenkinti vienos šventės, Gegužės 1-osios svarbą, ir ją „iškeisti“ į kitą, valstybinę, šventę. Jeigu manoma, kad Gegužės 3-ioji diena yra valstybinės šventės statuso diena, toks pasiūlymas turėtų būti svarstomas ir vertinamas savarankiškai, įvertinus atitinkamą projektą su visa siūlymą pagrindžiančia argumentacija, visame plačiame istoriniame kontekste, po atskirų diskusijų ir mokslininkų bei visos visuomenės įvertinimo.

Čia svarbu paminėti, kad vertinant gegužės 3 dienos Konstitucijos reikšmę ir norą šią dieną paskelbti ypatinga diena Lietuvai, svarbu tai daryti remiantis ne tik šio dokumento reikšmę teisėkūrai, bet ir platesniu kontekstu įvertinant viso laikotarpio Lietuvos – Lenkijos dvišalius santykius, bei išnagrinėti, kokią tiesioginę įtaką šis dokumentas turėjo Lietuvai, jos valstybingumui ir jos žmonėms ir jų teisėms.

Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta pirmiau, kviečiu jus persvarstyti jūsų teikiamo pasiūlymo motyvus, esmę bei poreikį. Esu įsitikinęs, kad galimai šis siūlymas gimė ir gavo palaikymą nepakankamai gerai įsigilinus į Gegužės 1-osios ištakas, turinį, esmę ir prasmę, bei gegužės 3 d. Abiejų Tautų Respublikos priimtą konstituciją vertinant skubotai bei išimtinai tik teisėkūros ir teisės istorijos požiūriu.

Todėl raginu įstatymo teikėją atsiimti pateiktą įstatymo projektą ir/arba jį pasirašiusiuosius atsiimti savo parašus dėl šio pasiūlymo teikimo.

LSDP Vilniaus miesto skyriaus pirmininkas

Povilas Pinelis